

Saša Zupanič, študentka na oddelku za bibliotekarstvo na ljubljanski Filozofski fakulteti, v naslednjem prispevku obravnava *Simoničevo Slovensko bibliografijo (1550–1900)* in sicer z vseh osnovnih bibliografskih zornih kotov: izbora gradiva, ureditve bibliografije, bibliografskega opisa in kazal. Ugotovila je, da nam dostopna Simoničeva pisma in njegova osebna mapa omogočajo vpogled v njegov odnos do gradiva ter kažejo na pomisleke in težave pri izdelavi bibliografije. Zupaničeva med drugim navaja tudi odlomke iz strokovnih kritik ter pisma Simoničevih korespondentov, ki uvrščajo njegovo delo v tedanji čas in prostor.

Martin Grum, višji strokovni sodelavec Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU v Ljubljani, se je kot poznavalec na področju prevajanja posvetil *Prevodom v Slovenski bibliografiji*. Dotaknil se je problematičnega položaja prevajanja v slovenskem prostoru, ki naj bi bilo slabo poznano in znanstveno precej zanemarjeno področje kulturnega ustvarjanja.

Bibliotekarka Lidija Wagner iz Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) v Ljubljani v naslednjem prispevku prikaže *Primerjavo med Simoničevo bibliografijo in tekočo nacionalno bibliografijo*, ki jo sestavlja in objavlja NUK. Njena primerjava temelji na definiciji Malclesove in Unescovih priporočil za izdelavo nacionalnih bibliografij in upošteva izbore bibliografskega gradiva in bibliografske elemente ter urejanje bibliografskih enot, klasifikacije in kazal.

Zadnji prispevek v zborniku, ki govori o stanju in problematiki *Slovenske retrospektivne bibliografije 1901–1945*, je napisala mag. Rozina Švent, prav tako iz NUK v Ljubljani. Avtorica pravi, da se lahko Slovenci danes pohvalimo le z majhnim številom retrospektivnih bibliografij. Med njimi je gotovo najpomembnejša Simoničeva, ki zajema obdobje od izida prvih slovenskih knjig, Trubarjevega *Abecedariuma in Catechismusa* leta 1550, do (vključno) leta 1900. Za nadaljnja leta so izšli v *Zborniku Slovenske matice* kot posebni dodatki bibliografski pregledi za leta 1901–1906 in v enem zvezku *Slovenska bibliografija 1907–1912* Janka Šlebingerja (Simoničevega zeta) za naslednjih šest let. V NUK so že leta 1943 izdelali načrt za izdajo slovenske retrospektivne bibliografije, toda ta načrt zaradi različnih razlogov, ki jih Šventova tudi našteva, do danes ni bil uresničen.

Svoj prispevek in tudi zbornik zaključí z besedami literarnega kritika dr. Josipa Tominška, ki je ob izidu Simoničeve bibliografije leta 1906 v *Ljubljanskem zvonu* zapisal: »To je ena izmed tistih knjig, ki se do nje popne zase vsak narod le tekom vsakih 100 let, ali morda niti v takih obrokih ne...«, in s svojo mislijo, da imamo Slovenci do leta 2006 še nekaj časa, da njegovo trditev potrdimo.

Maja Ilich

István Vida, **Egy petesházi tüzér visszaemlékezése a II. világháborúra 1941-1945** (Spomini petišovskega topničarja na II. svetovno vojno 1941-1945). Petesháza, Szlovénia, 1996-1998. Lendva : Magyar Nemzeti Múvelődési Intézet, 1999. 138 strani.

O katastrofi 2. madžarske armade na reki Don leta 1943 je bilo vse do osemdesetih let - predvsem zaradi ideoloških vzrokov - malo napisanega in povedanega. Politične spremembe na Madžarskem ob prelomu devetdesetih pa so med ostalim omogočile, da se je verodostojno spregovorilo in razpisalo o apokalipsi 2. madžarske armade v Sovjetski zvezi, ko se je od 207.000 na fronto poslanih vojakov vrnilo le okoli 70.000. Poleg strokovnih člankov in knjig so se pojavili tudi memoari preživelih. V ta sklop spominke literature uvrščamo knjigo Istvána Vide *Egy petesházi tüzér visszaemlékezése a II. világháborúra 1941-1945* (Spomini petišovskega topničarja na II. svetovno vojno 1941-1945).

Glavni vir pisca je bila - poleg spominov - mala beležka, ki jo je pisal od odhoda na fronto dne 2. maja 1942 pa vse do preboja fronte s strani sovjetskih enot 15.1.1943. Tako nam bo takoj razumljivo, zakaj je István Vida - kljub naslovu, ki omenja obdobje petih let - namenil največ prostora prav dogajanju v devetih mesecih, ki jih je preživel na fronti (25.2.1943 se je ranjen vrnil iz Sovjetske zveze). Vendar pojdimo po vrsti!

Knjigo avtor začena z opisovanjem dogodkov med 6. in 16. aprilom 1941. Na kratko opiše umik jugoslovanskih enot, razstrelitev obeh mostov čez Muro pri Petišovcih ter prihod madžarskih enot v Lendavo.

V nadaljevanju nam pisec predstavi življenje v vojašnici v Čakovcu, kamor je bil poslan na služenje vojaškega roka. Avtorja so dodelili k 3. bateriji 9. topniškega polka kot topničarja-merilca. Od oktobra 1941 do februarja leta 1942 so se vojaki 3. baterije urili v Čakovcu, nato so jih poslali v Nagykanizso. V začetku marca so začeli prihajati rezervisti in šele tedaj so izvedeli »resnico, da nas bodo odpeljali na fronto, nekam v Rusijo.«

V osrednjem delu knjige, ki zavzema skoraj polovico besedila, nam pisec po kronološkem redu na dan natančno prikazuje dogodke na odseku bojišča, kjer je bila njegova enota. Vlak z enotami 3. baterije se je odpeljal proti Rusiji 2.5.1942. Po devetdnevnem potovanju je enota Vida Istvána prispela v Kursk. Pot od tod pa vse do prvih bojnih črt, do bližine mesta Tim, so prepešačili. Tukaj, na tem delu fronte je avtor opravil prvi bojni strel. 28. junija so sile osi, v sklopu katerih je delovala tudi 2. madžarska armada začele ofenzivo, prebile sovjetske linije in umikajoče enote Rdeče armade zasledovali vse do reke Don. V teh bojih se je izkazala tudi avtorjeva baterija, saj je v bitki za neko naselje prav z njihovo pomočjo uspelo pregnati sovjetske izvidnike iz stolpa cerkve, od koder so organizirali obrambo. Vojaki 3. baterije 9. topniškega polka so prispeli na levi breg reke Don 10. julija. Tu, na reki Don se je fronta ustalila vse do januarja naslednjega leta, ko so jo sovjetske enote v veliki ofenzivi prebile.

Dnevi ob Donu so po piščevih besedah minevali zelo raznovrstno. Opis nekaterih dni opravi s stavkom: »Nič omembe vrednega se ni zgodilo.« Vendar teh je manj. V večini primerov pri datumih Vida opisuje dogodke, ki so bili največkrat povezani z bojnim delovanjem na fronti. Tako med ostalimi omeni topniško obstreljevanje nasprotnikovih položajev, kopanje bunkerjev za topove, zračne bitke madžarskih in nemških letal na eni strani ter sovjetskih na drugi strani. Opisi nekaterih dogodkov so zelo podrobno predstavljeni kot npr. nesreče, ko je le za las ušel smrti ob eksploziji havbice, s katero so streljali.

V začetku januarja je situacija na fronti iz dneva v dan postajala neznosnejša. O tem najbolj zgovorno govori dejstvo, da je avtor s 15. januarjem 1943 prenehal s pisanjem dnevnika, ker »... ali časa nisem imel ali pa volje za pisanje dnevnika.« Da je nekaj narobe na celotni fronti, so sklepali iz dejstva, da so morali topove obrniti za 180° in streljati nazaj, proti zahodu. Prvo bojno črto so držali vse do 26. januarja, potem pa so se na ukaz začeli umikati. Umik, ki je bil sprva organiziran, se je kasneje sprevrgel v brezglav beg. Pisec opisuje množično umiranje vojakov, večina je padla pod udarci sovjetskih enot, mnoge je pobral mrz. Avtor memoarov se je po mnogih pripetljajih in pomanjkanju (zgodilo se je, da po dva-tri dni ni okusil hrane) le prebil do mesta Sudža. Od tod naprej s svojimi lastnimi močmi ni več mogel, ker so mu prsti na obeh nogah zmrznili. Na njegovo srečo pa je bolniški vlak prispel v mesto prej kot sovjetske enote in tako je István Vida 20. februarja 1943 zapustil vzhodno fronto. Sedem dni pozneje je že bil v Kecskemétu, kjer so mu odrezali zmrznjene prste na levi in desni nogi. Maja istega leta so ga demobilizirali kot 74-odstotnega invalida in vrnil se je v rodno vas Petišovce.

Leto 1944 avtor le bežno omeni in nadaljuje z dogodki iz začetka leta 1945. Prikazuje umikanje nemških in madžarskih čet, prihod sovjetskih, bolgarskih ter kasneje partizanskih enot. Po konsolidaciji nove oblasti so ga poklicali na nabor in ga kljub invalidnosti odpeljali na »ponovno« služenje vojaškega roka. Od 30. novembra 1946 do aprila naslednjega leta je bil vojak jugoslovanske vojske v Skopju.

Knjigo avtor zaključuje z opisom srečanj s preživelimi kolegi iz 3. baterije in vojnih veteranov iz področja zalske županije.

Memoare Istvána Vide dopolnjujejo številne črno-bele fotografije in v dodatku še šest zemljevidov. Za konec naj povzamem besede zgodovinarja Pétra Szabó, ki je v uvodu knjige zapisal sledeče: »V verodostojnost besed petišovskega topničarja ne gre dvomiti. Njegovi vrstniki in za temo zainteresirana publika je dobila knjigo, ki je s svojimi informacijami obenem tudi pomemben vir za boljše razumevanje tega krvavega obdobja.«